

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 17.12.2021
COM(2021) 797 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Evropski strukturni in investicijski skladi
Zbirno poročilo 2021 na podlagi letnih poročil o izvajanju programov
v letih 2014-2020

{SWD(2021) 384 final}

1. UVOD

Izvajanje evropskih strukturnih in investicijskih skladov (v nadaljnjem besedilu: skladi ESI) v letu 2020 je potekalo v neobičajnem in zahtevnem letu. Kriza v javnem zdravju in posledični gospodarski pretres sta korenito spremenila naše skupnosti in naše vsakdanje življenje. Za hiter odziv na izredne razmere je bila zagotovljena podpora EU, hkrati pa so se razvijale popolnoma nove rešitve za okrevanje, da bi našim skupnostim pomagali premagati velike težave, s katerimi so se srečale. Politike EU so se prilagodile zelo hitro in prožno, pri čemer so zagotovile takojšnjo likvidnost in finančno podporo za zadovoljitev nujnih potreb ter podprle države članice pri obvladovanju pretresov v njihovih gospodarstvih in družbah.

Hkrati pa se je EU znašla na prelomnici. Da bo Evropa po tej krizi močnejša in odpornejša, mora pospešiti dvojni prehod v zeleno in digitalno Evropo. Skladi ESI so na čelu teh prizadevanj.

Skladi ESI kot eden največjih naložbenih instrumentov v okviru proračuna EU podpirajo teritorialno, ekonomsko in socialno kohezijo evropskih regij ter njihovo odpornost in okrevanje po krizi, v kateri so se znašle v zadnjih letih. Sestavljajo jih:

- Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR),
- Evropski socialni sklad (ESS),
- Kohezijski sklad (KS),
- Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) ter
- Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR).

Skladi ESI na podlagi večletnega finančnega okvira za obdobje 2014–2020 (proračun EU) imajo desetletno obdobje izvajanja¹; leto 2020 je bilo sedmo leto. Kot se zahteva s členom 53 Uredbe (EU) št. 1303/2013, je v tem poročilu predstavljen razvoj finančnega izvajanja skladov ESI do konca leta 2020². V njem so predstavljeni skupni dosežki v programskem obdobju 2014–2020, o katerih so poročale države članice, in prvi vpogled v ukrepe programov skladov ESI za odziv na pandemijo COVID-19.

Skladi ESI s celotno naložbo v višini 640 milijard EUR ob koncu leta 2020, kar vključuje 461 milijard EUR financiranja EU, so namenjeni več ključnim ciljem politike za prihodnost Evrope. Med temi cilji politike so:

- pametna, trajnostna in vključujoča rast,
- krepitev institucionalnih zmogljivosti javne uprave,
- teritorialni in urbani razvoj ter teritorialno sodelovanje (Interreg).

Do konca leta 2020 so države članice prejele že več kot 55 % sredstev. Stopnja porabe se je povečala zlasti za digitalno gospodarstvo, MSP, podnebne ukrepe in socialne naložbe.

¹ Z [Uredbo \(EU\) 2020/2220](#) se je sedanje obdobje izvajanja Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja podaljšalo za dve leti, da bi lahko države članice in Komisija pripravile vse potrebne elemente za uporabo novega pravnega okvira skupne kmetijske politike in ustreznih strateških načrtov.

² Kjer so na voljo podatki, je prikazan tudi delni napredek pri finančnem izvajanju do 30. septembra 2021.

Skladi ESI so v tem obdobju prispevali k:

- podpora 3 milijonom podjetij,
- izboljšanje energijske učinkovitosti več kot 359 000 gospodinjstev,
- pomoč 45 milijonom ljudi pri zaposlovanju, socialnem vključevanju ali izobraževanju,
- podpora več kot 2 milijonoma projektov v kmetijskem sektorju in na podeželskih območjih,
- ustvarjanju 236 500 novih delovnih mest na regionalni ravni,
- ohranitvi 31 500 delovnih mest in ustvarjanju 4 000 novih delovnih mest v pomorskem in ribiškem sektorju.

Informacije o izvajanju programov skladov ESI za leto 2020, ki so jih sporočile države članice, so predhodne. Učinki krize zaradi COVID-19 se namreč še naprej razvijajo. V okviru programov se še naprej zagotavljajo sredstva EU za odpravo posledic pandemije, hkrati pa se njihovi prvotni strateški cilji uresničujejo v precej drugačnem okviru. Od pomladi 2020 je bila zagotovljena dodatna prožnost pri reprogramiranju sredstev z naložbenima pobudama v odziv na koronavirus (CRII in CRII+), okrepljena finančna sredstva za programe v obdobju 2014–2020 pa so bila načrtovana v okviru programa REACT-EU s financiranjem iz instrumenta NextGenerationEU. Posebni oddelki v nadaljevanju so namenjeni prvi oceni navedenih izrednih ukrepov.

2. PREGLED IZVAJANJA

2.1. Finančno izvajanje³

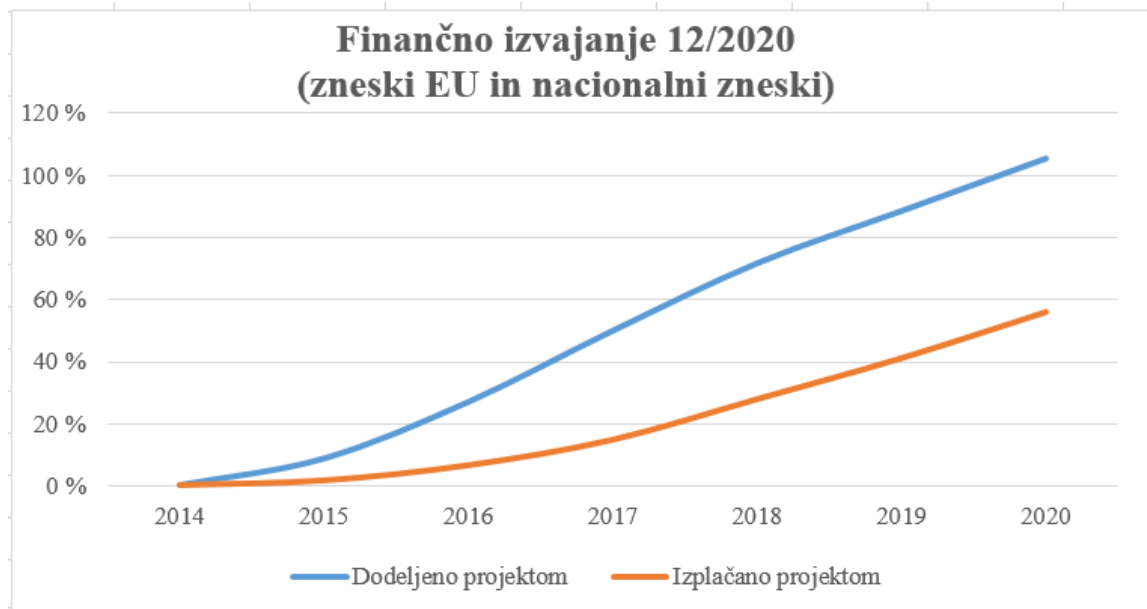
Pet skladov ESI
spodbuja naložbe
v višini
640 milijard EUR

Za pet skladov ESI (tj. ESRR, KS, ESS, EKSRP, ESPR) je bilo v proračunskem programskem obdobju 2014–2020 prvotno odobrenih 461 milijard EUR. Ti skladi, dopolnjeni z nacionalnim sofinanciranjem, spodbujajo skupne naložbe v višini 640 milijard EUR (brez sredstev v okviru novega programa REACT-EU). Stroški upravičencev projektov so upravičeni do sofinanciranja iz skladov ESI do konca leta 2023⁴.

Skupni stroški **projektov**, ki so jih države članice **izbrale** za podporo iz skladov ESI do konca leta 2020, znašajo 676 milijard EUR in predstavljajo 106 % vseh dodeljenih sredstev. V primerjavi s stanjem ob koncu leta 2019 to pomeni povečanje za 17 odstotnih točk. Večina držav članic je v celoti dodelila razpoložljiva proračunska sredstva za obdobje 2014–2020. Razlog za čezmerno dodelitev je praksa v okviru številnih programov, da se podpora dodeli obsegu projektov, ki presega skupne načrtovane stroške programa. To se šteje za preudaren način upravljanja. Države članice izberejo več projektov, ki jih je mogoče financirati, da ustvarijo varovalo, če nekateri projekti med izvajanjem propadejo ali če so na voljo dodatna sredstva, s čimer zagotovijo optimalno črpanje sredstev.

³ Podrobnosti o finančnem izvajanju po skladih in po državah članicah so navedene v prilogah.

⁴ V primeru EKSRP so stroški upravičeni do konca leta 2025.

V zvezi s plačili EU pretekli podatki kažejo, da je finančno izvajanje v prvih letih izvajanja običajno počasno, v poznejših letih pa se znatno pospeši, kar odraža življenjski cikel projekta. Obdobje 2014–2020 ni nobena izjema. Ob koncu leta 2016 je bila **stopnja plačil** EU le 7-odstotna, v letu 2017 pa se je začela občutno povečevati. Glede na visoko stopnjo zrelosti programov in trenutno prožnost, ki je bila v okviru CRII zagotovljena za sredstva v odziv na krizo, vključno s 100-odstotnim financiranjem EU, so se plačila EU za programe očitno povečala. Kar zadeva **izplačila** državam članicam iz proračuna EU, je bil do konca leta 2020 izplačan skupni neto znesek v višini 253,8 milijarde EUR (55 % načrtovanega zneska EU za celotno obdobje). Stopnja porabe se mora v prihodnjih letih še naprej povečevati vse do zaključka programov. Leta 2020 je bilo sproščenih le 4,7 milijona EUR.

Najnovejši finančni podatki, ki so jih države članice sporočile za september 2021, zdaj odražajo znatna dodatna sredstva, dodana v letu 2021 kohezijski politiki v okviru REACT-EU (36 milijard EUR) in EKSRP (29 milijard EUR). Finančni podatki za kohezijsko politiko iz septembra 2021 potrjujejo nadaljnjo visoko porabo. V devetih mesecih se je poročalo o 51 milijardah EUR dodatne porabe.

2.2. Ključni dosežki skladov ESI

Regulativni okvir za obdobje 2014–2020, ki ureja sklade ESI, določa skupne kazalnike za vsak sklad EU, ki Komisiji omogočajo letno skupno spremljanje naložbenih ukrepov, učinkov in rezultatov na ravni EU.

Skupni najpomembnejši podatki o uspešnosti, ki so jih države članice sporočile do konca leta 2020, so bili:

- 3,6 milijona podjetij bo imelo koristi od projektov, izbranih za financiranje iz skladov ESI, od katerih jih je tri milijone⁵ že prejelo podporo,

**Podpora
trem
milijonom
podjetij**

⁵ Vsi skladi ESI so namenjeni podpori podjetjem. V okviru projektov je podporo prejelo 1,4 milijona podjetij iz ESRR, 1,2 milijona mikro-, malih in srednjih podjetij iz ESS in 390 000 podeželskih podjetij iz EKSRP (podpora 156 000 mladim kmetom in naložbe v fizično premoženje na 234 000 kmetijskih gospodarstvih).

- s podporo ESRR je bilo ustvarjenih 236 500 novih delovnih mest,
- 45,3 milijona udeležencev je imelo koristi od projektov, podprtih v okviru ESS in pobude za zaposlovanje mladih,
- doslej je podpora za pomoč kmetijskemu sektorju in podeželskim podjetjem za povečanje konkurenčnosti ter za ustvarjanje in ohranjanje delovnih mest na podeželskih območjih prejelo dva milijona projektov,
- za podporo pri gospodarjenju z zemljišči za boljšo zaščito biotske raznovrstnosti je bilo izbranih 32 milijonov hektarjev kmetijskih zemljišč ali 18,5 % kmetijske površine v uporabi,
- skoraj 3 650 lokalnih akcijskih skupin LEADER za izvajanje lokalnih razvojnih strategij, podprtih v okviru EKSRP, pokriva 64 % celotnega podeželskega prebivalstva (184,5 milijona prebivalcev).

2.3. Prvi korak v boju proti krizi zaradi COVID-19: Naložbeni pobudi v odziv na koronavirus

**21 milijard EUR
prerazporejenih
za boj proti krizi
zaradi COVID-
19**

Leta 2020 je kriza zaradi COVID-19 pomenila velik izziv za Evropsko unijo kot celoto. Nacionalne, regionalne in lokalne skupnosti so bile v boju proti bolezni in pri odpravljanju njenih socialno-ekonomskih posledic najbolj obremenjene.

Spomladi 2020 so imele države članice možnost, da neporabljeni sredstva kohezijske politike prerazporedijo v okviru svežnja [naložbene pobude v odziv na koronavirus](#)

(CRII in CRII+). Od začetka krize je bilo prerazporejenih približno 21,3 milijarde EUR. Zdravstveni sektor je prejel 7,4 milijarde EUR za hitro zagotovitev življenjsko pomembne osebne zaščitne opreme, ventilatorjev in reševalnih vozil. Podpora podjetjem je bila bistveno prerazporejena, tako da je bilo 11,5 milijarde EUR namenjenih podpori MSP z nujnimi nepovratnimi sredstvi in posojili z nizko obrestno mero, da bi se ohranila na trgu v času omejitev gibanja. Ranljive skupine ljudi so iz skladov ESI prejele 4,1 milijarde EUR na podlagi novih ukrepov zaposlovanja za ohranitev dohodkov.

Letno poročanje držav članic za leto 2020 je zagotovilo prve podatke o spremljanju kazalnikov, specifičnih za COVID. Ti kazalniki, ki jih je Komisija predlagala za merjenje napredka nujnih ukrepov v okviru kohezijske politike, so se do oktobra 2021 uvedli pri več kot 219 programih v skoraj vseh državah članicah. Večina programov je lahko poročala o vrednostih spremljanja izvajanja ukrepov, predstavljenih v njihovih poročilih o izvajanju za leto 2020. Ključne vrednosti na podlagi nacionalnega poročanja kažejo na naslednje predhodne dosežke do konca leta 2020:

- V zvezi s kazalniki COVID o porabi, povezani z zdravstvom: Do konca leta 2020 je bilo 70 % od skupno načrtovanih 2 milijard EUR dodeljenih izbranim projektom, 14 % pa jih je bilo potrjeno porabljenih.
- Ključni kazalniki učinkov v zvezi z zdravstvom, specifični za COVID, kažejo visoko stopnjo izvajanja:
 - od ciljne vrednosti 2,3 milijarde kosov osebne varovalne opreme, kot je določeno v programih držav članic, jih je 71 % zajetih z izbranimi projekti (o 28 % se je poročalo kot o doseženih),

- od cilja 4 300 novih ventilatorjev je bil nakup več kot 3 500 ventilatorjev (81 %) sporočen kot zaključen.
- V zvezi s ciljno vrednostjo 6,8 milijarde EUR nujne podpore za obratna sredstva za MSP (nepovratna sredstva in posojila) se je poročalo o doseženih 75 % ciljne vrednosti. Od cilja, da se 640 000 MSP zagotovi podpora z obratnimi sredstvi, se je poročalo o 96-odstotnem doseženem cilju do konca leta 2020, pri čemer se je poročalo o 615 000 podjetjih.
- ESS je bil glavni vir za podporo socialnim storitvam, ohranjanju zaposlitev, podporo ranljivim skupinam in drugim, npr. s podporo ureditvi skrajšanega delovnega časa, dodatnim plačilom za zdravstveno osebje, opremo IT, zaščitno opremo in storitvami za ranljive skupine.
- Prožnost v okviru CRII / CRII+ je bila razširjena na Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim (FEAD)⁶: sprejete so bile spremembe programa, da bi se dodalo 500 milijonov EUR sredstev EU, omogočila višja stopnja sofinanciranja EU in/ali uvedli nujni ukrepi.

Da bi se omogočili popolna preglednost in odgovornost sredstev kohezijske politike med krizo zaradi COVID-19, Komisija na [portalu o koronavirusu na platformi odprtih podatkov o koheziji](#) zagotavlja najnovejše informacije o uporabi ukrepov CRII / CRII+.

Vzpostavljen je bil nov ukrep EKSRP, ki zagotavlja začasno likvidnostno podporo kmetom in podeželskim podjetjem, ki jih je kriza COVID-19 posebej prizadela. Do konca leta 2020 je bil novi ukrep aktiviran v več kot 40 nacionalnih ali regionalnih programih razvoja podeželja v 14 državah članicah. Ukrepu je bilo dodeljenih več kot 700 milijonov EUR, načrtovana skupna javna poraba pa presega 1 milijardo EUR (vključno z nacionalnim sofinanciranjem). Do konca leta 2020 je bilo izvedenih skoraj 70 % tega zneska, od tega skoraj 98 % kot podpora kmetom. Podporo je prejelo več kot 500 000 kmetij in 1 000 MSP.

V okviru ESPR je bila uvedena nujna podpora kot nadomestilo za začasno ustavitev ribolovnih dejavnosti ter začasno ustavitev ali zmanjšanje proizvodnje in predelave v razmerah pandemije. V letu 2020 je bilo 109 milijonov EUR namenjenih blažitvi posledic pandemije COVID-19 za podjetja s področja ribištva in akvakulture. Ti ukrepi naj bi se nadaljevali tudi v letu 2021, s čimer se bodo ohranile naložbe in dejavnosti.

⁶ Pregled odprtih podatkov o koheziji FEAD: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/d/tdry-xg55>.

2.4. Drugi korak v boju proti krizi zaradi COVID-19: REACT-EU (2021–2022)

Kohezijska politika se je okrepila s 50,6 milijarde EUR za boj proti pandemiji

EU je sprejela največji sveženj za okrevanje doslej, da bi bila po krizi odpornejša ter da bi podprla digitalno in zeleno preobrazbo Evrope, ki se financira v okviru programa NextGenerationEU.

V ključnih prvih letih okrevanja se bodo z novimi sredstvi v višini 50,6 milijarde EUR v okviru programa REACT-EU (pomoč pri okrevanju za kohezijo in območja Evrope) podprli ukrepi za odpravo posledic krize v okviru strukturnih skladov za obdobje 2014–2020. Ta sredstva so bistvena za pametno in trajnostno okrevanje, saj nadaljujejo in razširjajo podporo CRII zdravstvenemu varstvu, delavcem in podjetjem ter se hkrati osredotočajo na zelene in digitalne regionalne naložbe. Države članice lahko s temi novimi sredstvi, dodanimi obstoječim programom kohezijske politike za obdobje 2014–2020, nadaljujejo projekte, ki so bili med krizo ustavljeni, da bi zagotovile srednjeročno obnovo in odpornost.

REACT-EU je bil čisto prvi instrument, ki se je uporabil v okviru programa NextGenerationEU, prvo plačilo pa je bilo izvedeno 28. junija 2021. V samo treh mesecih je Komisija odobrila več kot 90 % od 39,8 milijarde EUR, ki so na voljo za leto 2021. Do 5. novembra 2021 so države članice programom uradno dodelile 36 milijard EUR. Financiranje je namenjeno zdravstvenim ustanovam, raziskovalcem, lastnikom podjetij, zaposlenim in ranljivim osebam. Doslej je bilo 5,5 milijarde EUR dodeljenih zelenim naložbam (od tega 4,7 milijarde EUR podnebnim ukrepom) in 2,7 milijarde EUR digitalnemu gospodarstvu; 6,7 milijarde EUR je dodeljenih podjetjem; 5,7 milijarde EUR zdravstvenemu sektorju ter 12,3 milijarde EUR trgu dela, socialni vključenosti ter izobraževanju in usposabljanju.

Komisija je za zagotovitev preglednosti in poročanja o novih sredstvih v realnem času vzpostavila [portal o REACT-EU na platformi odprtih podatkov o koheziji](#). Države članice bodo prva vmesna poročila o izvajanju programa REACT-EU predložile sredi leta 2022.

Primeri projektov, financiranih iz skladov ESI, ki prispevajo k odzivu na pandemijo COVID-19:

[Pobuda Šola na daljavo](#) je bila na Poljskem uvedena kot odziv na težave pri nadaljevanju šolanja med pandemijo COVID-19. Številni otroci so ostali brez dostopa do interneta ali opreme, s katero bi lahko nadaljevali šolanje. Zahvaljujoč pobudi so lahko poljske občine več kot 23 000 šol opremile s prenosnimi računalniki, tabličnimi računalniki ali mobilnim internetom za otroke, ki prej do tega niso imeli dostopa. Do zdaj je pomoč prejelo že več kot 330 000 poljskih učencev in učenk.

V **Bolgariji** je bilo 20 milijonov EUR iz skladov ESI prerazporejenih za pomoč [zdravstvenemu sektorju](#) v državi, da bi se bolje odzival na izredne zdravstvene razmere. Sredstva so bila porabljena za nakup nove vrhunske medicinske opreme ter dostavo življenjsko pomembnih zdravil in osebne zaščitne opreme. To vključuje nakup več kot 377 ventilatorjev, več kot 2 milijona obraznih mask in 177 000 testov. Skupno 14 000 zdravstvenih in nezdravstvenih delavcev je prejelo dodatno nadomestilo za boj proti koronavirusu.

[Hiša digitalizacije](#) v Spodnji Avstriji je regionalni ekosistem na področju digitalizacije, ki ga podpira ESRR. V obdobju omejitve gibanja zaradi COVID-19 je hiša zagotavljala digitalne storitve, ki so bile koristne tako za ljudi, ki so bili zaprti doma, kot tudi za podjetja, na primer razvoj [nakupovalne platforme WhatsApp](#), ki MSP omogoča neposredno povezovanje s strankami, in spletne seminarje o kibernetiki varnosti v okolju domače pisarne.

Kot odziv na krizo sezonskih delavcev, ki jo je povzročila pandemija, je projekt [KoroKausi](#) na Finskem, ki ga financira EKSRRP, pomagal zagotoviti storitve svetovanja in usmerjanja, s katerimi se je reševalo pomanjkanje tujih sezonskih delavcev in spodbujale zaposlitvene možnosti za mlade na podeželju. S pomočjo projekta so skoraj vse kmetije, ki so pravočasno zaprosile za pomoč, dobile dovolj delavcev.

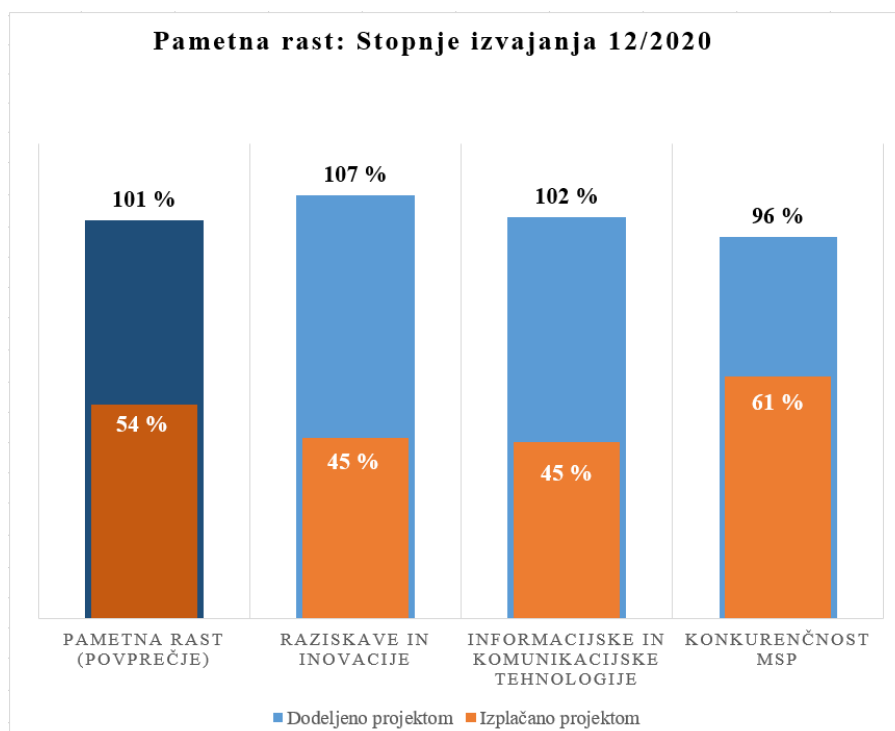
3. IZVAJANJE PO KLJUČNIH TEMATSKIH PODROČJIH

V oddelkih v nadaljevanju je predstavljen pregled dosežkov skladov ESI po glavnih področjih politike, o katerih so države članice poročale ob koncu leta 2020.

3.1. Pametna rast

**189 milijard
EUR za
pametno rast**

Naložbe v pametno rast predstavljajo približno 30 % vsega financiranja iz skladov ESI. Več kot 189 milijard EUR je na voljo za tri pametne cilje: raziskave in inovacije (66 milijard EUR), informacijske in komunikacijske tehnologije (18 milijard EUR) ter konkurenčnost MSP (105 milijard EUR)⁷.

⁷ Skupni zneski za glavna področja politike presegajo posamezne zneske po tematskih ciljnih iz Priloge 1.1. To je posledica prerazporeditve naložb, sporočenih v okviru večtematskih ciljev.

Do konca leta 2020 so države članice projektom za te tri cilje (v zgornjem grafu prikazano kot *Dodeljeno projektom*) dodelile 190 milijard EUR, kar je 101 %⁸ vseh razpoložljivih sredstev, 102 milijardi EUR, tj. 54 % dodeljenih sredstev, pa sta že bili izplačani upravičencem projektov (*Porabljeno s projekti*). To pomeni povečanje za 14 odstotnih točk v primerjavi s prejšnjim letom, kar kaže na dober ritem porabe sredstev skladov ESI. Na spodnji sliki sta prikazana podrobnejša razčlenitev stopnje izvajanja za vsakega od treh ciljev in povprečje, ki ustreza skupini pametne rasti.

Uporaba skladov ESI za spodbujanje raziskav in inovacij je ključna za pomoč državam članicam in regijam pri ustvarjanju pogojev, potrebnih za inovacije, raziskave in razvoj. Podpiranje inovacij s strategijami za pametno specializacijo je ključno za vrsto prednostnih nalog Unije, zlasti za evropski zeleni dogovor, gospodarstvo za ljudi in Evropo, pripravljeno na digitalno dobo.

Do konca leta 2020 so bili na področju **raziskav in inovacij** zabeleženi pomembni dosežki. Na primer, zaradi podpore EU je več kot 44 800 podjetij sodelovalo z raziskovalnimi ustanovami (72 % ciljne vrednosti), približno 24 000 podjetij pa je na trg uvedlo nove izdelke (79 % ciljne vrednosti in povišanje za 18 odstotnih točk v primerjavi z letom 2019).

Skladi ESI z izboljšanjem infrastrukture IT, opolnomočenjem ljudi, podjetij in javnih organov z novo generacijo tehnologij ter znanj in spretnosti pomembno prispevajo k **digitalni preobrazbi** evropskega gospodarstva. Izbiranje projektov se je leta 2020 znatno povečalo, in sicer za 22 milijard EUR, kar pomeni 101 % vseh dodeljenih sredstev. Leta 2020 se je poraba povečala za 14 odstotnih točk. Ker se naložbe že izvajajo, skladi EU prispevajo k temu, da bo Evropa pripravljena na digitalno dobo.

Zaradi izbranih projektov ESRR ima več kot 5,5 milijona gospodinjstev boljši dostop do širokopasovnih povezav. Pričakuje se, da bo do konca leta 2023 take koristi imelo skoraj 12 milijonov gospodinjstev. Na podeželju je bilo za več kot 1 900 naložbenih operacij porabljenih skupaj več kot 1,1 milijarde EUR podpore iz EKSRP za izboljšanje dostopnosti, uporabe in kakovosti IKT. Več kot 5,1 milijona ljudi na podeželju lahko uporablja izboljšano infrastrukturo ali storitve IT.

Skladi ESI podjetjem zagotavljajo bistveno podporo za rast, večjo produktivnost in konkurenčnost ter uvedbo inovativnih rešitev. Skupno je 105 milijard EUR (16 % skupnega proračuna) namenjenih povečanju **konkurenčnosti evropskih malih in srednjih podjetij**, kar podpira prizadevanja Komisije za spodbujanje „gospodarstva za ljudi“. Ker je bilo 96 % načrtovanega zneska že dodeljenih projektom in 61 % že porabljenih, je bilo to področje podpore konec leta 2020 eno najuspešnejših.

Primeri projektov, financiranih iz skladov ESI, ki prispevajo k pametni rasti:

Pristanišče Bari na jugovzhodu Italije je eno največjih jadranskih pristanišč in pomembna vstopna točka iz Evrope na Balkanski polotok in Bližnji vzhod. Z uporabo digitalne tehnologije, ki jo financira ESRR, racionalizira izmenjavo informacij med vsemi udeleženci pristaniškega cikla. Avtomatizirani sistem omogoča lažji prevoz skozi pristanišče, kar povečuje konkurenčnost regije.

⁸ Izbrani znesek je večji od načrtovanega, da se zagotovi boljše črpanje sredstev v primeru, da nekateri projekti med izvajanjem propadejo ali so na voljo dodatna sredstva.

EU je sofinancirala ustanovitev [urada za inovacije](#) v znanstvenem in tehnološkem parku Badajoz v Extremaduri v Španiji. Urad za inovacije je instrument za spodbujanje inovacij v manj razviti regiji Extremadura, ki temelji na izmenjavi znanja. Urad je 283 podjetjem olajšal dostop do podpore za dejavnosti na področju raziskav in razvoja.

[Superračunalnik Vega](#) je uradno začel delovati aprila 2021 in postal največji superračunalnik v Sloveniji. Podpiral bo razvoj vodilnih in najsodobnejših aplikacij, zlasti na področju strojnega učenja, umetne inteligence in visokozmogljivostne analize podatkov. Projekt v vrednosti 17,2 milijona EU je prejel 11,2 milijona EUR iz ESRR.

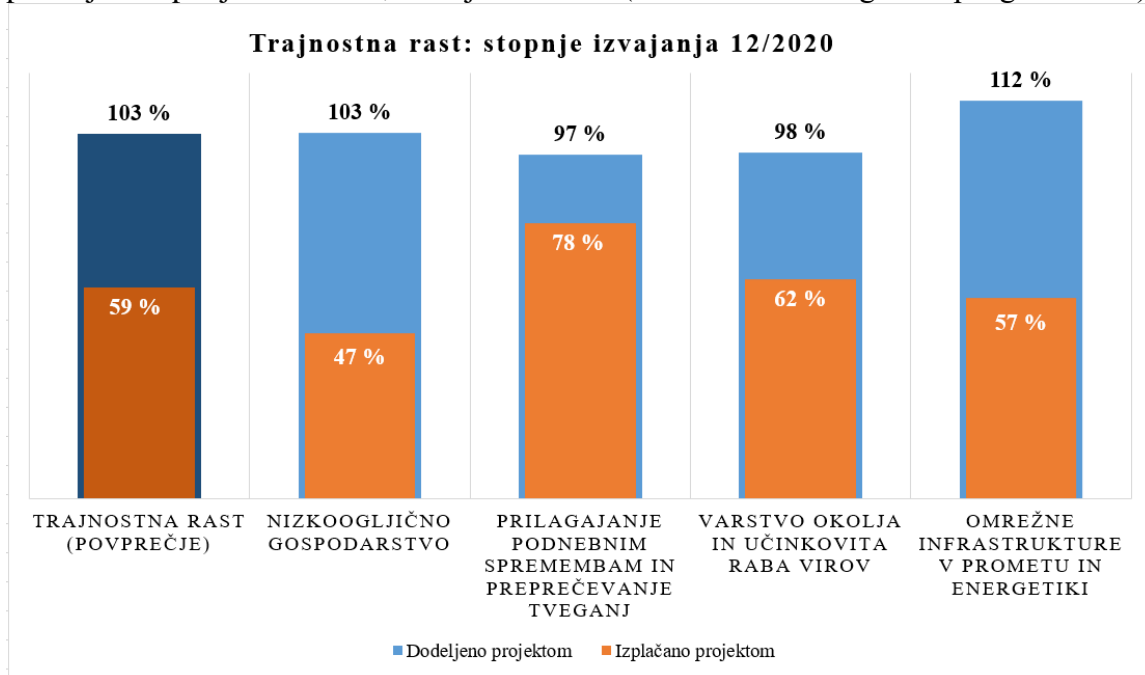
V Baden-Württembergu v Nemčiji je ESRR financiral ustanovitev [regionalnega centra za inovacije in prenos tehnologij \(Ritz\)](#). Ta center je namenjen krepitvi inovacijskih dejavnosti med podjetji v regiji ter pomeni vozlišče in točko „vse na enem mestu“ za inovacije in prenos tehnologije. Skupni znesek projekta znaša 8,9 milijona EUR, od tega se 6,4 milijona EUR financira iz ESRR.

Digitalna platforma [HofladenBOX](#) na Bavarskem v Nemčiji je strankam omogočila, da kupujejo neposredno od različnih manjših regionalnih dobaviteljev brez posrednikov. Sodelovalo je približno 60 podjetij in registriralo se je več kot 3 000 kupcev. Glede na sezono platforma zaposluje približno 20 ljudi. HofladenBOX je za številne kmete postal pomemben distribucijski kanal, ki omogoča ohranjanje delovnih mest v regionalnem kmetijstvu.

3.2. Trajnostna rast

Skladi ESI s podporo naložbam v podnebno nevtralno, čisto in krožno gospodarstvo ter naložbam v okolje in prilagajanje podnebnim spremembam pomembno prispevajo k uresničevanju ciljev evropskega zelenega dogovora. Programi so trajnostni rasti namenili 250,6 milijarde EUR, kar predstavlja 39 % vseh dodeljenih sredstev. Do konca leta 2020 je bilo projektom dodeljenih 257,3 milijarde EUR (103 % namenjenih sredstev), porabljenih pa je bilo 149,1 milijarde EUR (59 % načrtovanega skupnega zneska).

257 milijard
EUR za
trajnostno
rast

Spremljanje podpore podnebnim ukrepom

Komisija pozorno spremlja izvrševanje proračunov za obdobje 2014–2020, ki so namenjeni podnebnim ukrepom. **Skupno 24 % proračuna skladov ESI se namenja ciljem podnebnih ukrepov.** Med te ukrepe spadajo naložbe na področjih nizkoogljičnega gospodarstva, krožnega gospodarstva, preprečevanja tveganj, varstva okolja, okolju prijazne mobilnosti v mestih ter dejavnosti na področju raziskav in inovacij.

Ob koncu leta 2020 so prispevki iz skladov ESI za podnebne ukrepe znašali od 57 % skupnih proračunskih sredstev EKSRP do 28 % vseh dodeljenih sredstev Kohezijskega sklada, 18 % vseh dodeljenih sredstev ESPR in 17 % vseh dodeljenih sredstev ESRR.

V letu 2020 so se kumulativni zneski, ki so bili dodeljeni za podnebno usmerjene projekte in porabljeni v okviru teh projektov, znatno povečali, in sicer so znašali 124 milijard EUR za izbrane projekte in 72 milijard EUR za s tem povezano porabo, kar je v skladu s splošno ravno izvajanja programov. Priloga 3 vsebuje več podrobnosti o dodelitvah iz skladov za podnebje in porabi⁹.

Zaradi reprogramiranja, povezanega s pandemijo COVID-19, je v letu 2020 prišlo do prenosov sredstev, s čimer so se zmanjšala skupna dodeljena sredstva Kohezijskega sklada v korist ESRR in ESS. Skupni obseg sredstev, dodeljenih za podnebne ukrepe v okviru ESRR, se je zmanjšal za 3,4 milijarde EUR zaradi povečanja dodeljenih sredstev za javnozdravstvene ukrepe in podporo podjetjem. Vendar so bila skupna dodeljena sredstva iz ESRR za podnebne ukrepe okrepljena z dodatnimi dodelitvami v letu 2021 v višini 4,7 milijarde EUR v okviru REACT-EU, s čimer so skupna dodeljena sredstva iz ESRR znašala 39,6 milijarde EUR (več od prejšnjega skupnega zneska).

Finančni napredek se na različnih tematskih področjih pomembno razlikuje. **Prilagajanje podnebnim spremembam** in preprečevanje tveganj je eden od najhitreje napredujočih tematskih ciljev z vidika zneskov, ki so jih upravičenci že porabili. Po drugi strani pa naložbe v **nizkoogljično gospodarstvo** zaostajajo zaradi počasnega začetka, zaostanek pa kljub pospešitvi v zadnjih treh letih še ni bil nadoknaden. Razlog za to je, da je velik delež sredstev skladov ESI namenjen podpori **naložbam v infrastrukturo**, kot so energijska učinkovitost stavb, energija iz obnovljivih virov, pametna distribucijska elektroenergetska omrežja ali trajnostni mestni promet, pri katerih je cikel izvajanja projektov načeloma daljši.

Do konca leta 2020 so bili zabeleženi naslednji otipljivi dosežki:

- zmogljivost proizvodnje energije iz obnovljivih virov se bo povečala za 7 400 MW, od tega je bilo 2 700 MW že vzpostavljenih, kar je za 40 % več v primerjavi s prejšnjim letom,
- energijska učinkovitost 663 000 gospodinjstev (110 % ciljne vrednosti) se bo izboljšala; do konca leta 2020 je imelo boljše pogoje že 359 000 gospodinjstev (kar je skoraj 76 000 več kot konec leta 2019),

⁹ Spremljanje podnebnih ukrepov kohezijske politike je mogoče raziskati v [orodju za sledenje podnebnim ukrepom](#) na platformi odprtih podatkov o koheziji.

- poraba energije v javnih stavbah se bo na leto zmanjšala za 7 teravatnih ur (109 % ciljne vrednosti), od tega se letno že prihrani 1,9 teravatne ure, kar je 53 % več kot prejšnje leto,
- od izboljšane oskrbe z vodo bo imelo koristi 19,5 milijona ljudi (od tega že ima koristi 3,5 milijona ljudi),
- ukrepi za varstvo pred poplavami bodo zmanjšali ranljivost skoraj 42 milijonov ljudi (151 % ciljne vrednosti), od tega je 11,3 milijona ljudi zaradi podprtih naložb manj izpostavljenih tveganjem poplav,
- s projekti za okolju prijazen mestni promet je bilo zgrajenih 137 km novih ali izboljšanih tramvajskih prog in prog podzemne železnice (29 % ciljne vrednosti), izvajajo se projekti za dodatnih 405 km,
- dosežen je bil pomemben napredek z boljšim upravljanjem kmetijskih in gozdnih zemljišč v zvezi s sekvestracijo in shranjevanjem ogljika ter zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov in amoniaka v kmetijstvu. Konec leta 2020 je EU na teh področjih že presegla svoje cilje za leto 2023,
- 1,5 milijarde EUR, tj. 37 % podpore ESPR, zagotovljene sektorju ribištva in akvakulture, je bilo namenjenih ohranjanju in varstvu okolja, na primer z varstvom območij Natura 2000, ter spodbujanju učinkovite rabe virov in zmanjševanja odpadkov.

Primeri projektov, financiranih iz skladov ESI, ki prispevajo k trajnostni rasti:

Bâti Bruxellois, vir novih materialov, obravnava stavbe v Bruslju kot zalogo materiala za gradbeni sektor. Cilj projekta je povečati prepoznavanje in uporabo materialov ob koncu njihove življenjske dobe ter razviti orodje za upravljanje in predelavo različnih tipologij gradbenih odpadkov. V regiji Bruselj – glavno mesto v Belgiji so bili vzpostavljeni novi kanali za odstranjevanje gradbenih odpadkov.

Zaščita pred poplavami za prebivalce krajev Ermitage les Bains in Saline les Bains na francoskem otoku Reunion. Cilj projekta je izvesti študije in potrebna dela za zaščito pred poplavami v dveh okrožjih, v katerih živi več kot 5 000 ljudi in ki sta ob močnem tropskem in ciklonskem deževju redno poplavljeni.

V okviru projekta **Smart Solar Charging** v Utrechtu (zahodna Nizozemska) razvijajo dvosmerni sistem polnjenja za električne avtomobile v souporabi, pri katerem se lahko avtomobilske baterije polnijo ali dobavljajo energijo nazaj v električno omrežje. Tako se lahko porablja trajnostna energija, kadar je v lokalnem okrožju veliko povpraševanja po energiji. Projekt je prispeval k namestitvi 200 pametnih dvosmernih polnilnih mest in se še vedno širi.

Septembra 2021 so na Češkem odprli novo železniško postajo „**Praga–Zahradní Město**“. Vključuje je na novo zgrajen tranzitni terminal za javni prevoz s postajališči za tramvaj in avtobuse. Postaja je bila zgrajena v okviru posodobitve železniškega koridorja Praga–Linz in je bila financirana iz obeh strukturnih skladov ter Instrumenta za povezovanje Evrope.

Na Švedskem je projekt **Greppa Näringen** („Poberi hrano“), ki ga je financiral EKSRP, kmetom zagotovil ciljno usmerjeno svetovanje o ukrepih za blažitev podnebnih

sprememb. Projekt je vključeval več kot 10 000 članov – kmetov, svetovalcev, podjetij in predstavnikov držav – s skupnim ciljem zmanjšanja emisij toplogrednih plinov in vpliva kmetijstva na okolje.

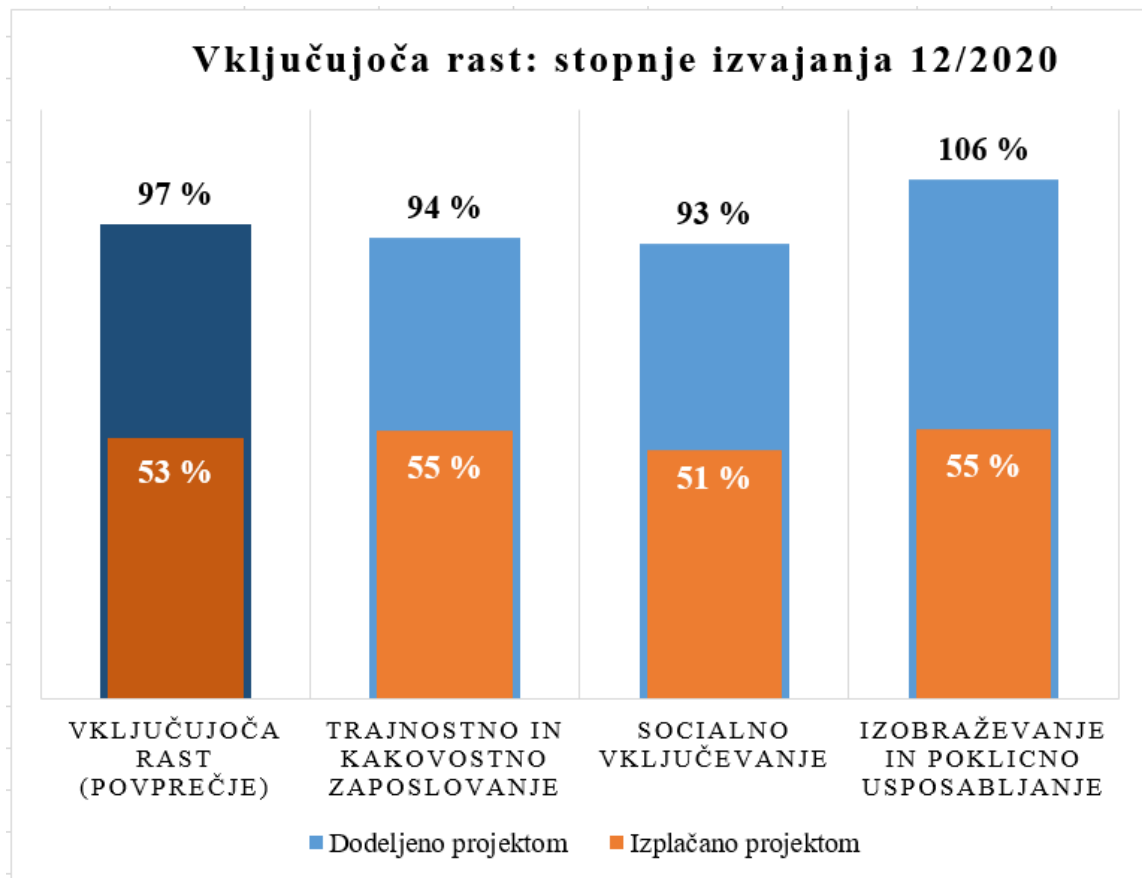
[Veliki ribniki pri vasi Biharugra](#) na Madžarskem podpirajo bogat mokriščni ekosistem, ki je del posebnega varstva omrežja Natura 2000. Podpora ESPR je pomagala utrditi jezove in infrastrukturo ter zgraditi nove objekte za proizvodnjo rib. To je pomagalo zaščititi lokalna delovna mesta, ohraniti in zavarovati lokalni ekosistem ter zagotoviti lokalno gojene ribe lokalni skupnosti.

3.3. Vključujoča rast

**174 milijard EUR
za vključujočo
rast**

Naložbe v vključujočo rast predstavljajo približno 27 % celotnega financiranja. 174 milijard EUR je na voljo za tri zajete cilje: trajnostna kakovostna delovna mesta (59 milijard EUR), socialna vključenost (68 milijard EUR) ter izobraževanje in poklicno usposabljanje (47 milijard EUR).

Kriza zaradi COVID-19 je povzročila verižni učinek na celotno družbo in je na različne načine vplivala na ljudi. Socialna agenda EU in evropski steber socialnih pravic sta bolj kot kdaj koli prej ključna za ublažitev gospodarskih in socialnih posledic pandemije COVID-19 ter zagotovitev, da bodo evropska gospodarstva in družbe bolj trajnostni, odpornejši in bolj pripravljeni na izzive in priložnosti zelenega in digitalnega prehoda. Strukturni skladi, zlasti ESS, v trenutnem kritičnem scenariju poskušajo podpreti strukturne reforme, vključno s posodobitvijo javnih storitev, spodbujanjem zaposlovanja mladih ter zmanjševanjem revščine in neenakosti.

ESS je glavni sklad za podporo socialnim storitvam, ohranjanju delovnih mest, podporo ranljivim skupinam in drugim, na primer s podporo ureditvi skrajšanega delovnega časa, dodatnim plačilom za zdravstveno oskrbo, opremo IT, zaščitno opremo in storitvami za ranljive skupine.

Do konca leta 2020 so projekti za **izboljšanje zaposlitvenih možnosti** dosegli naslednje:

- 45,3 milijona udeležencev s podporo ESS in pobude za zaposlovanje mladih (PZM), vključno s 17,3 milijona brezposelnih in 17,2 milijona neaktivnih udeležencev.
- S podporo ESS in PZM se je zaposlilo 5,4 milijona ljudi.
- Med udeleženci je bilo 48 % nizko usposobljenih posameznikov, 15 % pa je bilo migrantov, oseb tujega porekla ali pripadnikov manjšin.
- Delež žensk in moških v podprtih dejavnostih je na ravni EU skoraj enak (53 % je žensk).

PZM še naprej zagotavlja pomembno finančno pomoč mladim v upravičenih državah članicah. Pobuda izkazuje dober napredek, do konca leta 2020 je bilo 241 424 projektom dodeljenih 10,4 milijarde EUR. Prijavljeni izdatki dokazujejo dobro izvajanje na terenu; do konca leta 2020 je bilo v ukrepe, ki prejemajo podporo, vključenih približno 3,4 milijone mladih. Od tega:

- približno 2,5 milijona udeležencev je zaključilo projekt PZM; 1,1 milijona udeležencev je prejelo ponudbo za zaposlitev, nadaljnje izobraževanje, vajeništvo ali pripravništvo in
- več kot 1,7 milijona udeležencev se je izobraževalo ali usposabljal, je pridobilo kvalifikacijo ali zaposlitev, vključno s samozaposlitvijo.

Na področju **socialnega vključevanja**, h kateremu ESS prispeva največ, so doslej izbrani projekti vredni skoraj 63 milijard EUR. Do konca leta 2020 je pomoč za izboljšanje zaposlitvenih možnosti ter razvoj ustreznih znanj in spretnosti za trg dela prejelo 3,1 milijona invalidnih oseb, 6,8 milijona migrantov, oseb tujega porekla ali pripadnikov manjšin in 8,5 milijona drugih prikrajšanih oseb. Zaradi podpore EU v okviru ESRR se je zmogljivost infrastrukture za otroško varstvo in izobraževanje povečala za 19,7 milijona ljudi, 53 milijonov ljudi pa ima zdaj koristi od izboljšanih zdravstvenih storitev po vsej EU.

EKSRP je podprl več kot 145 000 operacij za izboljšanje socialnega vključevanja na podeželju. Zagotovil je tudi podporo lokalnim podeželskim skupnostim pri izvajanju lastnih strategij lokalnega razvoja. Več kot 3 650 lokalnih akcijskih skupin, ki izvajajo strategije lokalnega razvoja, zajema 64 % podeželskega prebivalstva v EU ter združuje javne in zasebne deležnike in deležnike civilne družbe na določenem območju.

Za **izobraževanje in usposabljanje** je bilo konkretnim projektom namenjenih 50 milijard EUR. Do konca leta 2020 je s podporo ESS in PZM pomoč prejelo 21,8 milijona nizko usposobljenih oseb, 7,4 milijona jih je pridobilo kvalifikacijo, 2,2 milijona pa se jih je izobraževalo in usposabljal.

Primeri projektov, financiranih iz skladov ESI, ki prispevajo k vključujoči rasti:

Švedsko socialno podjetje [Yalla Sofielund](#) iz regije Skåne-Blekinge s pomočjo ESS ženskam ponuja priložnost, da postanejo del zadruga in se zaposlijo v enem od treh

komercialnih podjetij: v kavarni in gostinskem obratu, čistilni in konferenčni službi ali šivalnem in oblikovalskem studiu. Podjetje Yalla Sofielund, ki je del večjega švedskega socialnega podjetja Yalla Trappan, ima 35 zaposlenih, ki jim pomaga, da postanejo bolj neodvisne. V projektu je do zdaj sodelovalo že več kot 200 žensk, ki so navdušene nad ponujeno podporo.

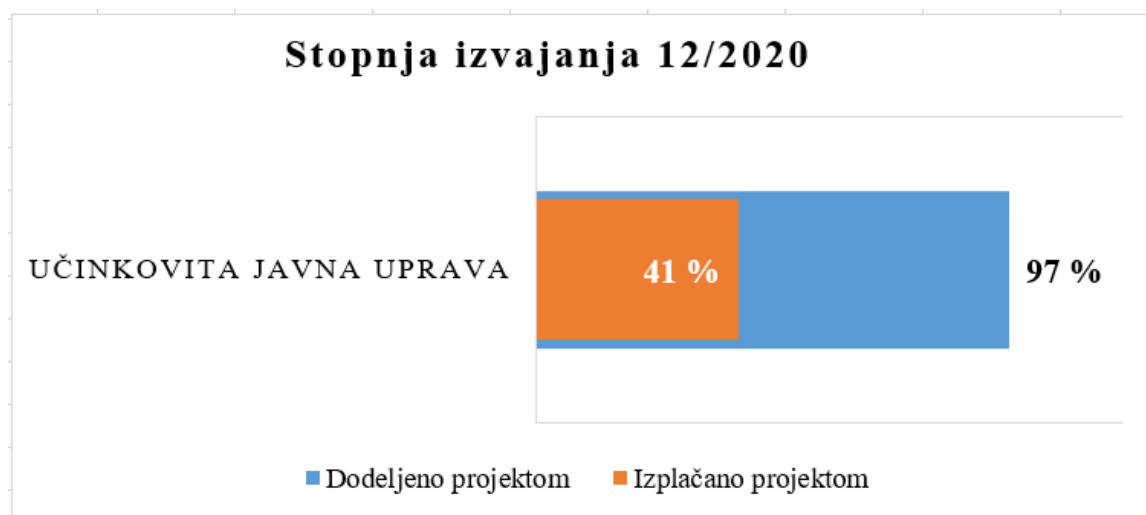
Namen novoodprtega [centra za nego ostarelih](#) v poljskem obalnem mestu Sopot je starejšim prebivalcem regije Pomorjansko zagotoviti dostop do celovitih specializiranih zdravstvenih storitev, ki prej lokalno niso bile dosegljive. Ustanovitev centra starejšim v regiji omogoča enostaven dostop do geriatričnih, psihogeriatrskih in rehabilitacijskih storitev. Poleg tega odprtje centra ustvarja nova delovna mesta: skupno 70 novih delovnih mest.

[Skupina prostovoljcev Filios Zeus](#) je združenje prostovoljcev civilne zaščite s sedežem v kraju Archanes na otoku Kreta v Grčiji. V nujnih primerih se državne agencije obrnejo na skupino, ki je pripravljena nemudoma ponuditi svoje prostovoljce in opremo. Podpora iz programa LEADER je skupini prostovoljcev omogočila nakup opreme, s katero bodo lahko povečali razpon dogodkov, v katerih lahko posredujejo, na primer pri preprečevanju in obvladovanju naravnih nesreč.

3.4. Krepitev institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava

**6 milijard EUR
za učinkovito
javno upravo**

Do konca leta 2020 je bilo po ocenah projektom, ki obravnavajo institucionalno zmogljivost in reforme, dodeljenih 6 milijard EUR, kar predstavlja 97 % načrtovanega zneska v višini 6,2 milijarde EUR. Poraba na terenu je znašala 2,6 milijarde EUR (41 % načrtovanega skupnega zneska). To prizadevanje je poleg podpore iz skladov ESI dopolnjevala podpora, zagotovljena s programom za podporo strukturnim reformam, zdaj preoblikovanim v Instrument za tehnično podporo¹⁰.

¹⁰ Uredba (EU) 2021/240 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. februarja 2021 o vzpostavitvi Instrumenta za tehnično podporo (UL L 57, 18.2.2021, str. 1). Na voljo tudi na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0240&qid=1633417118552&from=en>.

V okviru tega cilja:

- je podporo Evropskega socialnega sklada prejelo 722 020 milijonov udeležencev;
- je podporo Evropskega socialnega sklada prejelo 2 673 projektov, namenjenih nacionalnim, regionalnim ali lokalnim javnim upravam ali javnim storitvam.

Izvajanje projektov, namenjenih krepitvi zmogljivosti za deležnike, ki izvajajo politike na področju izobraževanja, vseživljenjskega učenja, usposabljanja in zaposlovanja ter socialnih zadev, zaostaja, stopnja izbiranja projektov pa je še vedno nižja od 60 %. Vzroki za zamudo se med državami članicami razlikujejo, med njimi pa so zakonske spremembe, ki vplivajo na izvajanje, ali težave, povezane z inovacijami in zapletenimi značilnostmi ukrepov.

Primeri projektov, financiranih iz skladov ESI, ki prispevajo h krepitvi institucionalnih zmogljivosti:

Razvoj horizontalnih in centralnih [sistemov e-uprave v Bolgariji](#): agencija za e-upravo je v zadnjih treh letih uvedla več kot 320 spletnih storitev, ki že olajšujejo življenje tisočem državljanov in podjetij. Med krizo zaradi COVID-19 je e-storitve uporabljalo več sto tisoč ljudi. Dokumenti so se predložili varno in takoj, brez potrebe po potovanju. Glavni cilj državne agencije za e-upravo je v naslednjih petih letih omogočiti popolno elektronsko komunikacijo med državljani in državno upravo.

3.5. Teritorialni in urbani razvoj

V obdobju 2014–2020 je bilo približno 31 milijard EUR predvidenih za integriran teritorialni razvoj in trajnostni urbani razvoj v okviru ključnih ciljev, predstavljenih v oddelkih 3.1 in 3.2. Izvajanje teh strategij se je v prvih letih načrtovanja nekoliko zavleklo zaradi zamud pri dokončanju strategij in vzpostavitvi postopkov za decentralizirano izvajanje. V okviru kohezijske politike je bilo do konca leta 2020 projektom dodeljenih 27,5 milijarde EUR, kar predstavlja 89 % načrtovane dodelitve. Raven porabe po projektih se je pospešila in je do konca leta 2020 dosegla 39 % načrtovanih dodeljenih sredstev (12 milijard EUR), kar je več kot 26 % ob koncu leta 2019, vendar še vedno znatno zaostaja za 56-odstotno povprečno stopnjo porabe.

**31 milijard EUR
za teritorialni in
urbani razvoj**

Projekti, ki so bili izbrani v okviru strategij integriranega razvoja, bodo zagotovili: 53 milijonov kvadratnih metrov obnovljenega ali na novo urejenega urbanega odprtega prostora, ki bo na voljo javnosti (137 % ciljne vrednosti); 3,1 milijona kvadratnih metrov obnovljenih ali na novo zgrajenih javnih stavb (128 % ciljne vrednosti) ter več kot 22 500 obnovljenih stanovanjskih enot (95 % ciljne vrednosti). Hkrati s finančnim izvajanjem zaostaja tudi fizično izvajanje, pri katerem je bilo doseženih med 30 in 39 % ciljnih vrednosti.

Primeri projektov, financiranih iz skladov ESI, ki prispevajo k teritorialnemu in urbanemu razvoju:

Projekt [CO-CITY](#) je obravnaval izziv obnove revnih sosesk v Torinu v Italiji. Podprl je obnovo opuščenih ali premalo izkoriščenih javnih stavb in javnih prostorov s sodelovanjem med aktivnimi državljani in mestno občino Torino. Projekt je omogočil

razvoj in izvajanje „sporazumov o sodelovanju“ med državljani, združenji in mestno občino Torino. V okviru projekta CO-CITY so bile obnovljene in oživiljene štiri stavbe in šest šol.

3.6. Teritorialno sodelovanje

ESRR zagotavlja podporo programom teritorialnega sodelovanja, ki vlagajo v čezmejno, transnacionalno in medregionalno sodelovanje. Ti programi pomenijo 12,6 milijarde EUR predvidene dodelitve, pri čemer je bilo do konca leta 2020 projektom že dodeljenih 12,9 milijarde EUR. V okviru projektov je bilo porabljenih 6 milijard EUR (48 % predvidenega zneska). Konec leta 2020 je bilo finančno izvajanje programov sodelovanja nekoliko počasnejše od izvajanja nacionalnih/regionalnih programov.

**12 milijard EUR
za teritorialno
sodelovanje**

Nekateri dosežki programov teritorialnega sodelovanja so vključeni v kazalnike, združene v okviru ključnih naložbenih tematskih področij, nekateri posebni kazalniki pa merijo vidik sodelovanja podprtih projektov:

- v čezmejnih, transnacionalnih ali medregionalnih raziskovalnih projektih je sodelovalo skoraj 25 000 podjetij in 11 000 raziskovalnih ustanov,
- v skupnih lokalnih pobudah za zaposlovanje in pri skupnem usposabljanju je sodelovalo približno 110 000 ljudi,
- čezmejne pobude za mobilnost so koristile 132 000 osebam.

Primeri projektov, financiranih iz skladov ESI, ki prispevajo k podpori teritorialnemu sodelovanju:

V kriznih razmerah zaradi COVID-19 je pomanjkanje usklajevanja med državami povzročilo številna ozka grla v obmejnih regijah, kar je negativno vplivalo na državljane v evropski regiji Meuse-Ren. Projekt [PANDEMERIC](#) je podprl javne storitve, pri čemer se je osredotočil na spodbujanje sodelovanja med evropskimi regijami. Prošnje za medsebojno pomoč (reševalna vozila in enote intenzivne nege) so postale bolj avtomatizirane, da bi se zmanjšal pritisk na kadrovske podhranjene dispečerske službe, oddelke za nadzor nalezljivih bolezni in ekipe za odziv na krizne razmere. Ustanovljen je bil evropski regionalni center za skupno javno naročanje zanesljive zaščitne opreme in evropske regionalne zmogljivosti za testiranje.

4. VREDNOTENJE, KI GA IZVAJAJO DRŽAVE ČLANICE

Države članice so si v preteklem letu še naprej prizadevale za vrednotenje, pri čemer so pokazale izjemno zavezanost k temu, da v razmerah zdravstvene krize namenijo sredstva dejavnostim vrednotenja, hkrati pa so intenzivno reprogramirale sredstva v okviru pobud CRII/CRII+ in instrumenta REACT-EU.

Delež vrednotenj, namenjenih oceni učinka ukrepov v okviru programov za obdobje 2014–2020, je presegel 30 %, v nekaterih državah članicah pa je presegel 50 %. Hkrati so v izvajanje usmerjena vrednotenja organom upravljanja pomagala pri potrebnih prilagoditvah ukrepov, da bi se čim bolj povečale njihove koristi.

Ugotovitve so po svoji zasnovi večinoma specifične za posamezna vrednotenja, saj so močno odvisne od lokalnega okvira izvajanja in niso nujno splošno veljavne. Vendar pa iz vrednotenj, opravljenih v različnih okvirih, že izhajajo nekatere skupne ugotovitve o učinkih podprtih ukrepov, ki kažejo pozitivne rezultate na številnih področjih in učinkovito podporo upravičencem v javnem in zasebnem sektorju ter posameznikom.

Delovni dokument služb Komisije, priložen temu poročilu, vsebuje več podrobnosti o ugotovitvah vrednotenj, ki so jih države članice in Komisija izvedle za programe, podprte s skladi ESI.

Komisija bo državam članicam še naprej zagotavljala podporo v okviru namenskih mrež in metodoloških podpornih storitev, da bi se še naprej izboljševale kultura vrednotenja ter kakovost in uporaba ugotovitev za boljše poznavanje politik. Hkrati je začela pripravljati dela za naknadno vrednotenje skladov ESI. Strategija za izvedbo vrednotenja ESRR/Kohezijskega sklada in ESS do konca leta 2025 je bila predstavljena na 9. konferenci o vrednotenju kohezijske politike EU, ki je potekala septembra 2021.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Skladi ESI so se hitro prilagodili spreminjajočim se potrebam

Prvotni cilji naložb v okviru skladov ESI so bili prilagojeni potrebam držav članic v teh kriznih časih. Poleg prvotnega poudarka na pametni, trajnostni in vključujoči rasti, kar se je začelo februarja 2020, so skladi zagotovili tudi hitro podporo državam članicam pri njihovem odzivu na pandemijo COVID-19 in ukrepih za okrevanje. Prožnost, zagotovljena v tem okviru, je državam članicam omogočila, da so se osredotočile na

nujne potrebe zlasti zdravstvenega, poslovnega in socialnega sektorja. Izvedeno reprogramiranje je pokazalo, da lahko programi hitro prilagodijo naložbene strategije in se odzovejo na zdravstveno krizo, saj je bilo samo v letu 2020 reprogramiranih več kot 20 milijard EUR. Ponovno se je izkazalo, da so se skladi sposobni prilagoditi in odzvati na nepredvidene dogodke in okoliščine.

Kljub posledicam pandemije COVID-19 brez primere in s tem povezanim pritiskom na javne uprave v letu 2020 se je stopnja porabe sredstev skladov povečala, pri čemer je bilo največje povečanje za pametno rast (54 % s prejšnjih 40 %), trajnostno rast (59 % s prejšnjih 45 %) in teritorialno sodelovanje (48 % s prejšnjih 30 %). Tudi dosežki so kazali stalen pozitiven razvoj. Najnovejši podatki o finančnem izvajanju kohezijske politike z dne 30. septembra 2021 kažejo, da je poraba za naložbe v letu 2021 znašala 51 milijard EUR, tako da se nadaljuje visoka stopnja izvajanja, ko se bliža konec programskega cikla.

Kohezijski program in program ESPR za obdobje 2014–2020 se bosta izvajala še dve leti, saj bo njuno obdobje upravičenosti uradno prenehalo s koncem leta 2023 (EKSRP se bo izvajal še štiri leta in se končal leta 2025). Cikel poročanja v letu 2022 bo zagotovil pomemben vpogled v napredek pri doseganju prvotnih ciljev. Prav tako naj bi zagotovil celovitejši pregled napredka pri izvajanju ukrepov zaradi COVID-19, podprtih s skladi.

Hkrati bodo kmalu sprejeti programi za obdobje 2021–2027. Izvajati naj bi se začeli leta 2022 s pomembnimi inovacijami, spremljala pa jih bodo dodatna izredna sredstva za podporo trajnostnemu okrevanju, zagotovljena v okviru programa NextGenerationEU. Navedeni sveženj vključuje več ključnih instrumentov:

- mehanizem za okrevanje in odpornost državam članicam zagotavlja 338 milijard EUR nepovratnih sredstev in 386 milijard EUR posojil,
- REACT-EU, s katerim se je proračun programov kohezijske politike v zadnjih letih izvajanja povečal za 50,6 milijarde EUR,
- dodatno financiranje v višini 17,5 milijarde EUR za Sklad za pravičen prehod za podporo ljudem na območjih, ki jih je prehod na podnebno nevtralnost najbolj prizadel,
- dodatnih 8,1 milijarde EUR bo namenjenih tudi razvoju podeželja, da bi se podprla odpornost podeželskih območij.

Tri leta pred koncem naložb v obdobju 2014–2020 v okviru kohezijske politike in ESPR (pet let v primeru razvoja podeželja), ki jih bo še treba zaključiti in o njih poročati, skladi ESI vztrajno napredujejo pri doseganju svojih ciljev, kot je razvidno iz podatkov za leto 2020. Tudi v teh nenavadnih časih so se skladi ESI hitro prilagodili in podprli naše skupnosti pri srečevanju s pandemijo, hkrati pa so podprli tudi njihov prehod v zeleno in digitalno Evropo.